

Konferens om det odlade arvet

CBM:s traditionella Mångfaldskonferens arrangerades i år av POM på temat "Den odlade mångfalden" i Tällberg vid Siljan. Konferensen inleddes med en serie vetenskapliga föredrag.

Arnulf Merker, SLU Alnarp, inledde dagen med att tala om det moderna jordbrukets roll beträffande minskningen av biodiversiteten. Han framhöll växtförädlingens och internationaliseringens betydelse för en ökad biodiversitet. Enligt Arnulf kan nya odlingssystem, där man blandar och samodlar grödor och därmed ökar växtrotationen, bidra till att den fortsatta utarmningen av biodiversitet bromsas. En stor utmaning för den framtida växtförädlingen och genbankerna är att skapa förändrade växtslag för nya ändamål.

KULTURHISTORIEN HOTAD

Else-Marie Strese, Julita – Sveriges lantbruksmuseum, ställde frågan huruvida kulturhistorien kan leda oss till biologisk mångfald. Hon påpekade att vi inte bara håller på att mista diversitet i form av genetiska resurser, utan även en del av vårt kulturhistoriska arv. Det är därför viktigt, menade Else-Marie, att både växter och kunskap som ännu finns kvar tas omhand på ett korrekt sätt. Som exempel på ett lyckat bevarandearbete berättade hon om insamling och beskrivning av humle som gjorts vid Julita.

Kjell Lundquist, SLU/Alnarp, gjorde en detaljerad exposé över historiskt källmaterial om växter och hur det kan användas i forskningen. Kjell presenterade sitt eget doktorsarbete där krollilja användes som modell för hur historiskt källmaterial kan tolkas och värderas. Huvudspåret till kunskap, menade Kjell, går genom de historiska dokumenten. Han poängterade ytterligare vikten av att inkludera många vetenskapliga discipliner, för att få en komplett bild vid arbete med äldre växtmaterial.

GENMARKÖRER I ROSLANDET

François Joyaux, Roseraie de la Cour de Commer, Frankrike, berättade om det franska bevarandeprogrammet för

Den franske rosexperten François Joyaux agerade ambassadör för Gallica-rosor.

Foto: Birge Petersson

rosor. Under cirka 10 år har en nationell samling av Gallica-rosor byggts upp. Av de 3000 rossorter som fanns vid mitten av 1800-talet, har cirka 300 identifierats som unika med hjälp av molekylära markörer. Informationen om det bevarade materialet finns samlad i en central databas.

Kristiina Antonius-Klemola, MTT, Finland, presenterade en översikt över användningen av molekylära markörer inom växtforskning, bland annat för identifiering av växtsorter. Hon poängterade vikten av att ta reda på vad som gjorts tidigare, innan man påbörjar ett nytt projekt och nämnde svårigheter med reproducerbarhet, som kan förekomma, samt höga kostnader i samband med användning av nya tekniker.

INTRESSE FÖR BEVARANDE

Peder Weibull, SWAB, redogjorde för behov och prioriteringar utifrån en växtförädlares perspektiv och använde vallväxter i Sverige som exempel. Han framhöll särskilt det stora behovet av karakterisering och evaluering av befintligt material liksom beskrivning av den genetiska variationen. Peder ansåg att ett sådant omfattande arbete kan och bör göras i samarbete med genbankerna. Han menade att många långsiktiga projekt är svåra att genomföra på grund av en kortsiktig finansiering. Han framhöll att POM:s medverkan är väsentlig i sammanhanget.

Karin Persson, CBM/Alnarp, avslutade dagens presentationer med en resumé över POM:s Narcissinventering. Hon berättade om ett stort intresse bland allmänheten att delta i arbetet med att bevara vårt kulturhistoriska arv, och om mångas vilja att dela med sig av såväl material som information. Som exempel och inspiration läste Karin upp några av de många brev, som inkommit under själva inventeringen. Hon menade att vi kan lära mycket om gamla odlings- och nyttjandetraditioner genom att ta tillvara de gamla berättelserna. ▶▶

EVA THÖRN, CBM

Illustration: Ingrid Henell

Tungt i talarstolen

Bland de inbjudna talarna fanns jordbruksministern, landshövdingen i Dalarna, Marit Paulsen och CBM:s föreståndare Urban Emanuelsson.

”Den gröna forskningen har en central roll för omställningen till ett hållbart samhälle”, slog jordbruksminister Ann-Christin Nykvist fast i ett invigningstal som spände från Linnés tidiga forskningsgärning till de kollektiva nyttigheter som dagens kunskapsutveckling leder till. Hon kritiserade EU:s omoderna jordbrukspolitik och efterlyste en politik som i större utsträckning tar hänsyn till konsumenternas önskemål.

Mycket plats lämnades i talet åt möjligheten för småskaliga jordbrukare att livnära sig på sin produktion, samtidigt som den odlade mångfalden tryggas. ”Lantbruket idag är både livsmedelsproducent och mångfaldsproducent [...] vi får många av dessa kulturella och miljöbaserade värden 'på köpet' när lantbrukarna producerar livsmedel”.

Dalarnas landshövding Ingrid Dahlberg välkomnade deltagarna till Tällberg med några utblickar i landskapet och mångfalden som finns där.

Många tänkvärda ord fick lyssnarna sig till livs när Marit Paulsen klev upp i talarstolen. Det var ett engagerat brandtal för småskalighet, lokalproduktion och etik i livsmedelshanteringen. Ur de lokalboendes perspektiv dundrade hon ut sanningar på sitt underhållande vis. Hon illustrerade träffande konsumentens svårighet att välja rätt i mataffären: ”valet av mat i butiken är lika rationellt som valet av maka i livet”. Hon belyste också vår gemensamma skyldighet att bevara landskapet och vilken betydelse landskapet har – inte bara för den biologiska mångfalden, utan också som kontext för att förstå all konst, musik och kultur. Vi har kanske ett snävt sätt att se på mångfalden i landskapet. ”En normal hektar svensk skog har 1500 arter. Människan är intresserad av två.”

CBM:s föreståndare Urban Emanuelsson ramade in konferensen med ett kort välkomnande och en sammanfattande reflektion på slutet. ”Det är meningslöst att hålla en konferens om alla tycker lika”, poängterade han och uttryckte sin glädje över att konferensen bidrar till en bättre samhällsutveckling – ”det ger dynamik, spänning, driv framåt och en stimulans att jobba”.

”Just den småskaliga produktionen är värdefull för den biologiska mångfalden genom att man många gånger satsar på gamla växtsorter och djurraser och också på traditionella produktionsmetoder.”

De inbjudna talarna uppehöll sig kring småskalig livsmedelsproduktion och kulturella och rekreationella mervärden i lantbruket. Uppifrån Ann-Christin Nykvist, Ingrid Dahlberg, Marit Paulsen, Urban Emanuelsson.

Foton: Börge Pettersson

OLOPH DEMKER, CBM